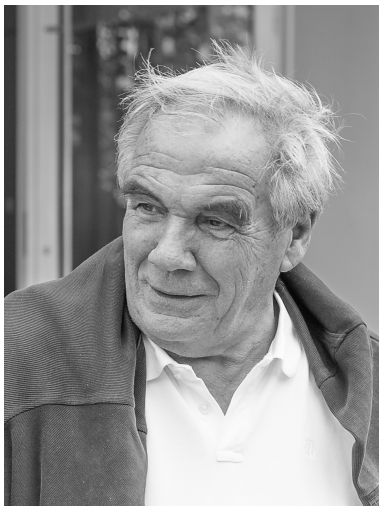

Zoisova nagrada za življenjsko delo akademiku Josipu Globevniku

Akademik prof. dr. Josip Globevnik, zaslužni profesor Fakultete za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani, je v letu 2019 prejel Zoisovo nagrado za življenjsko delo na področju matematike, natančneje, kompleksne analize. To naravno ponujeno priložnost želim izkoristiti za kratko predstavitev njegovega življenja in dela.

Josip Globevnik je bil rojen v Ljubljani. Matematiko je študiral na Univerzi v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1968. Zatem je leta 1971 magistriral na Univerzi v Zagrebu pri prof. dr. Svetozarju Kurepi z delom *Ulomljene potence operatorjev*, leta 1972 pa je doktoriral iz matematike na Univerzi v Ljubljani pri prof. dr. Ivanu Vidavu z disertacijo *Analitične funkcije s konstantno normo*. Po doktoratu se je intenzivno usmeril v raziskovalno delo na področju kompleksne analize (del matematične analize) in je kot prvi Slovenec po akademiku Josipu Plemlju navezal vrsto tesnih stikov s tujimi raziskovalci na tem področju; več o tem v nadaljevanju. V letih 1968–73 je bil asistent za matematiko, v letih 1973–78 docent, 1978–83 izredni profesor in od leta 1983 do upokojitve leta 2012 redni profesor na Univerzi v Ljubljani. Do leta 1988 je poučeval matematiko na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, od 1988 dalje pa na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo ter kasneje Fakulteti za matematiko in fiziko. Leta 2013 je bil imenovan za zaslužnega profesorja Univerze v Ljubljani. V letih 1979–86 je bil predstojnik Oddelka za matematiko na Inštitutu za matematiko, fiziko in mehaniko v Ljubljani, v letih 1993–95 pa je bil predstojnik Oddelka za matematiko na Univerzi v Ljubljani. V tem obdobju se je izpod okrilja Fakultete za naravoslovje in tehnologijo oblikovala vrsta neodvisnih fakultet, med njimi Fakulteta za matematiko in fiziko. Pri njenem ustanavljanju je skupaj s prof. dr. Martinom Čopičem, ki je tedaj vodil Oddelek za fiziko, Globevnik odigral ključno vlogo.

Vse od svojega doktorata v letu 1972 dalje je bil Globevnik vodilni slovenski strokovnjak na področju kompleksne analize. Njegovo raziskovalno delo je bilo pionirske narave na več pomembnih področjih, ki so na kratko opisana v nadaljevanju, in je vodilo v nove smeri raziskovanja, ki so danes zelo aktualne. V času svoje kariere je bil na vrsti daljših gostovanj na pomembnih tujih univerzah in raziskovalnih ustanovah, še posebej v ZDA. Bil je gostujoči docent na University of Kentucky (ZDA, 1973/74) in gostujoči profesor na University of Washington v Seattlu (ZDA, 1978/79, dva trimestra v 1984, dva trimestra v 1989/90, en trimester v 1996), na University of Wisconsin v Madisonu (ZDA, prvo polletje 1985/86), na University of California v San Diegu (ZDA, en trimester v 1992, en trimester v 2004)

Slika 1. Josip Globevnik

in na University of Michigan v Ann Arborju (ZDA, prvo polletje 2001/2). Krajši čas je gostoval na Universidade Federal v Riu de Janeiru (Brazilija), na Trinity College v Dublinu (Irska), na Univerzi Bar-Ilan v Ramat Ganu v Izraelu, na Institutu Mittag-Leffler v Stockholmu (Švedska) in na Université Paul Sabatier v Toulousu (Francija). Z vabljenimi predavanji se je udeležil dolge vrste mednarodnih konferenc o različnih področjih kompleksne analize. S predavanji je obiskal več univerz v Evropi, ZDA, Izraelu, Koreji in na Kitajskem. Od leta 1974 dalje je član American Mathematical Society.

Globevnik je vseskozi sledil novim raziskovalnim trendom in je delal na zelo raznovrstnih problemih. V številnih od njih je vpeljal nove metode, ki so jih kasneje začeli uporabljati tudi drugi raziskovalci. Vselej sta mu bili najbolj pomembni kakovost in popolnost dosežkov; ničesar ni želel objaviti, dokler ni imel natanko izdelanih vseh podrobnosti in je bil povsem prepričan, da je njegova rešitev pravilna oziroma da, kot je pogosto rad dejal, »drži vodo«. V tem pogledu je Globevnik nadaljeval tradicijo vrhunskih slovenskih matematikov Ivana Vidava in Josipa Plemlja, torej svojega matematičnega očeta in deda. To zavzetost za vrhunsko kakovost in inovativnost raziskovanja je prenašal tudi na svoje študente in znanstvene sodelavce. Vselej je poudarjal, da odlična znanost in še posebej matematika lahko nastaja kjerkoli in ne samo v pisarni, najboljše ideje pa se v resnici le redko kdaj pojavijo ob sedenju za pisalno mizo ali ob računalniku. Vsa svoja znanstvena dela je najprej izjemno vestno lepopisno napisal z nalivnim peresom na papir v toliko iteracijah, da je nastal končni izdelek, ki ga je šele nato obdelal računalniško.

V svoji karieri je Globevnik objavil 116 originalnih znanstvenih del, skoraj vse v mednarodnih matematičnih revijah, od tega večino v visokokakovostnih revijah, ki po kriteriju faktorja vpliva sodijo v prvi kvartil. Vrsta njegovih del je bila objavljenih v najelitnejših matematičnih revijah, kot so *Annals of Mathematics* (2 objavi, od tega ena v letu 2015), *Inventiones Math.*, *American J. Math.*, *Math. Annalen*, *Transactions of the American Math. Soc.*, *Crelle's J.* in drugih. V svojih delih je obravnaval probleme iz komplekse analize in sorodnih področij, med njimi zaloge vrednosti vektorskih holomorfnih funkcij, robne lastnosti holomorfnih funkcij več spremenljivk in analitičnih množic, prave holomorfne vložitve območij v kompleksni ravnini v dvorazsežni kompleksni evklidski prostor, integralske karakterizacije holomorfnih funkcij ene spremenljivke in integralske karakterizacije robnih vrednosti holomorfnih funkcij več spremenljivk, analitične diske z robovi v maksimalno realnih podmnogoterostih in karakterizacije robnih vrednosti holomorfnih funkcij s principom argumenta. Leta 2015 je z elegantno in presenetljivo konstrukcijo kompletne kompleksne hiperploskve v enotski krogli evklidskega prostora poljubne dimezije več od 1 podal popolno rešitev problema Paula Yanga iz 1977; ta rezultat je bil objavljen v eni izmed najelitnejših matematičnih revij *Annals of Mathematics* in je bil izbran med najboljše dosežke slovenske znanosti na področju naravoslovja in matematike v Sloveniji po izboru ARRS v letu 2015.

Kljub temu da je do leta 1988 poučeval matematiko na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, je bil Globevnik že v svojem zgodnjem obdobju znanstveno in kot mentor prisoten tudi na Oddelku za matematiko tedanje Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, kamor je nato prišel kot redni profesor leta 1988. Zatem je dolgo vrsto let predaval temeljna predmeta iz matematične analize v 1. in 2. letniku študija matematike ter osnovni predmet iz kompleksne analize. Občasno je predaval tudi podiplomske oziroma doktorske predmete iz analize. Bil je zelo priljubljen predavatelj, saj je predaval izredno nazorno in zavzeto, z njemu lastno energijo in karizmatičnostjo. Vselej se je osredotočal na bistvene ideje, ki jih je na koncu daljših dokazov rad ponovno povzel in posebej poudaril.

Z namenom razvoja kompleksne analize in sorodnih področij v Sloveniji je že leta 1975 ustanovil *Seminar za kompleksno analizo* na Oddelku za matematiko, ki deluje brez presledka vse do danes. Okrog njega se je postopoma oblikovala raziskovalna skupina za kompleksno analizo, ki je danes osrednja in najbolj aktivna skupina na področju matematične analize v Sloveniji in predstavlja jedro programske skupine *Analiza in geometrija* pri ARRS. Podpisani sem bil njegov prvi študent s področja analize funkcij več kompleksnih spremenljivk, vendar me je po enem letu usmeril na nadaljevanje doktorskega študija k svojemu sodelavcu, profesorju Edgarju Lee Stoutu na University of Washington v Seattlu, ZDA, kjer je bil Globevnik

gostujoči profesor v letu 1978/79 in še večkrat kasneje. Njegovi naslednji študenti, sedanji člani skupine za kompleksno in harmonično analizo, so bili Miran Černe (magisterij 1989, doktorat pri meni leta 1994 na University of Wisconsin-Madison, ZDA), Darja Govekar Leban (doktorat 1999), Oliver Dragičević (diploma 1998, magisterij 2001, doktorat l. 2003 pri Alexandru Volbergu na Michigan State University, East Lansing, ZDA), Barbara Drinovc Drnovšek (magisterij 1996, doktorat 2003), in Marko Slapar (diploma 1997, doktorat l. 2003 pri Johnu Eriku Fornaessu na University of Michigan v Ann Arbor, ZDA). Poleg navedenih je Globevnik pomagal vrsti slovenskih študentov z različnih področjih matematike pri iskanju ustreznih kontaktov in možnih mentorjev v tujini ter pri pisanju priporočilnih pisem. Tudi pisec pričujočega prispevka je med tistimi srečneži, ki jih je Globevnik s svojo modrostjo in dobrim nasvetom v pravem trenutku usmeril na dobro pot in jim tudi kasneje stal ob strani.

Za svoje znanstveno delo je Globevnik prejel vrsto nagrad in priznanj. Prva med njimi je bila leta 1975 nagrada za raziskovalno delo na matematični balkanijadi v Bolgariji. Leta 1976 je prejel nagrado Borisa Kidriča za vrhunske znanstvene dosežke (enakovredno sedanji Zoisovi nagradi). Leta 1985 je bil izvoljen za izrednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), leta 1989 pa je postal njen redni član. V letih 2008–14 je opravljal funkcijo tajnika III. razreda SAZU za matematične, fizikalne, kemijske in tehniške vede. Leta 2017 je bil izvoljen za rednega člana mednarodne inženirske akademije v Moskvi (naslednica inženirske akademije Sovjetske zveze). Kot je bilo že uvodoma omenjeno, je leta 2019 prejel Zoisovo nagrado za življenjsko delo.

Za zaključek naj še enkrat poudarim, da je bil Josip Globevnik med prvimi matematiki v Sloveniji, ki so v 70. letih kljub tedaj zelo skromnim sredstvom za znanstveno delo na področju matematike bistveno prispevali k odprtju naše dežele v svetovne tokove raziskovanja na tem področju. To je zelo velika stvar, ki jo je težko povsem razumeti v luči današnjih, bistveno ugodnejših razmer. Številnim mladim matematikom je širokogrudno pomagal odpirati vrata v svet z vzpodbujanjem in s priporočili za študij na dobrih tujih univerzah. Ta njegov prispevek k razvoju matematike v Sloveniji je po mojem mnenju prav tako pomemben kot njegovi prvorazredni raziskovalni dosežki, ki bodo ostali vidni del svetovne zakladnice znanja na področju matematične analize.

Ob prejemu Zoisove nagrade za življenjsko delo profesorju Josipu Globevniku, našemu dragemu Pikotu, v svojem imenu ter v imenu sodelavcev programske skupine Analiza in geometrija iskreno čestitam ter mu želim še naprej veliko zadovoljstva z matematiko.

Franc Forstnerič